

Meşhur ýazyjylaryň durmuşyndan: Wirjiniýa Wulf

Category: Kitapcy, Ýazyjy şahyrlaryň we alymlaryň terjimehaly
написано kitapcy | 23 январа, 2025

Meşhur ýazyjylaryň durmuşyndan: Wirjiniýa Wulf **WIRJINIÝA WULF**
(25.01.1882-28.03.1941)

Wirjiniýa Wulf ýaly eserleriniň ölmez-ýitmezligini gazanan ýazyjy az-azdyr. Wulfyň nesil daragty bir söz bilen aýdanda ýokary gatlagyň dokuzy bitin adamlarydy. Onuň kakasy ýazyjy we redaktor, ony çokundyran atasy (azan atasy) amerikaly şahyr Jeýms Rassel Lowel, ejesi bolsa Mariýa Antonettanyň nedimelerinden (freýlina) biriniň neslinden. Wulfyň çagalygynda onuň öýlerine Genri Jeýms, Jorj Eliot, ejesiniň fotosuratçy daýzasy Žuliýa Margaret Kameron ýaly sungat we döredijilik dünýäsiniň dürli-dürli wekilleri gelipdirler. Elbetde, onuň durmuşy hemişe gülala-güllükde geçmändir. Wirjiniýa we onuň gyz jigisi Wanessa çagalygynda öweý doganlary Jorj we Jerald Dakworzuň jynsy zorlugyna uçraýar. Ejesi 1895-nji ýylda dümew keseline ýolugyp, bimahal aradan çykýar, yzysüre (1897) uýasy Stella Dakworz hem aradan çykýar. Wulf muny soň-soňlar «Bu urgy – ikinji ölüm urgusy meni halys lagşatdy. Ylla gozanyň içinde ganatlarymy ýygryp, titrewük we бүрүшik halda galan ýaly boldum» diýip ýazypdyr. Stellanyň ölümü Wulfyň durmuşynda başyndan geçirjek köp sanly ruhy näsazlyklaryň (нервный срыв) başyny başlaýar.

Wulfda dörän maniakal depressiýa (маниакально-депрессивное расстройство) şol wagtlar hiç kimde gabat gelmedik näsaglyk eken. Yzygiderli gaýtalanyp duran psihiki näsazlyklar esasanam kakasynyň 1904-nji ýyldaky ölümü ýa-da önelgesizlik derdi onuň ruhy dünýäsini çepbe çöwrüp taşlady. Özi aýtmyşlaýyn, ol her ýazýan romanynyň soňuna gelende dälireýärdi. Näsaglygy maniakal derejä ýetende ol dygysyz köp gürleýän eken. Bir gezek ol kyrk sekiz sagatlap dynman gürläpdir.

Wanessanyň dik duran ýerinde surat çekişinden ruhlanan Wulf

döredijiliginiň giçki döwürlerine çenli ähli eserlerini dik durka ýazypdyr.

Wulf haýwanlary gowy görüpdür. Ol ýaşlygynda daş-töweregini senjap, maýmyn, Ýakobi atly syçandyr we başga-da birnäçe geňsi jandarlardan doldurypdyr. Ýakynlaryna-da haýwan atlaryny dakypdyr. Meselem, ol jigisi Wanessa «Delfin» diýýän eken. Wulfyň ýazan ilkinji makalasy-da maşgalasynyň saklaýan itiniň ölümi üçin ýazan gynanç ýazgysy eken. Wulfyň 1933-nji ýylda ýazan «Flaş. Terjimehal» kitaby çap edilýär. Ýüz sahypadanam gysga bolan bu kitapdan özi hernäçe hoşal bolmasa-da, Wirjiniýa Wulf dirikä onuň iň meşhur kitabyna öwrülýär. Şeýle-de bolsa, edebiýaty öwrenijiler onuň eserini gözden salypdyrlar. Kitapda gürrüňi gidýän ispan güjüjegi iňlis şahyry Elizabet Barrett Brauninge degişli eken.

Wulf Flaş hakyndaky maglumaty Brauningiň adamsy Roberte ýazan hatlaryndan edinipdir:

“Itleriniň suratlandyrylyşy meni şeýle bir güldürdi welin, onuň obrazyny döretmän durup bilmedim. Flush’ı adaty bir itiň terjimehaly hökmünde okasak, onda Wiktoriýa döwrüniň ysyny berýän kesgitli teswirini gözden sypdyrarsy”.

Wulf erkekler bilen romantiki gatnaşyklarda bolanam bolsa, turuwbaşdan zenanlar bilen ýakyn gatnaşykda bolanyny gowy görüpdür. Ol baryp ýaş gyzka özünden ýedi ýaş uly Wioletta Dikinsoňy däli-diwanalar kimin söýmäge başlaýar. Ýazyjy hemişeki jynsy meýilleri oýaryjy hatlarynyň birinde Wioletta «Käşgä sen kenguru bolup, kiçijik kengurulary göterýän torbaň bolsa bolmaýamy...» diýip ýazypdyr. Soňky ýyllarda ol «Orlando» romanynyň ýazylmagyna sebäp bolan Wita Sekwil-West bilen uzak wagtlap pynhan gatnaşykda bolýar.

Wirjiniýa Wulf ýewreýleri we erkekler bilen jynsy gatnaşykda bolmagy ýigrenýändigine garamazdan ýewreý ýazyjysy Leonard Wulfa durmuşa çykýar. Olaryň durmuşy är-aýallyk gatnaşygy bolmazdan, edebi dostlugyň çäginde dowam edipdir. Leonard bilen Wirjiniýanyň biragyzdan deň gelen duýgularynyň biri-de öz janyňa kast etmeleri bolupdyr. Dünýäniň gutulgysyz betbagtçylyga tarap barýandygyna ynanan är-aýal gap-gara gurumy içlerine çekip özlerini çalt öldürmeleri üçin

garažlarynda ätiýaçdan benzin saklapdyrlar. Şeýle-de ölüm howply dozada morfin hem gizläp goýupdyrlar. Ikinji jahan urşunyň başlamasy we nemes faşistleriniň Londony bombalamagy Wulflaryň ölümüne sebäp boljak başagaýlygy döredipdir. «Arakesme» («Between The Acts») eserini soňlajak bolup durka, onuň öýi iki gezek bombalanýar. Är-aýal 1941-nni ýylyň gysynda Londonyň daşyndaky öýüne göçýär. Wulfyň ruhy ahwaly mazaly bulaşýar. 28-nji mart günü ir bilen adamsyna we uýasyna hoşlaşyk hatyny ýazyp, golaýdaky Aus derýasynyň gyrasyna barýar. Agram berer ýaly biline uly daş daňan ýazyjy suwa girýär... Onuň jesedi üç hepde geçensoň özüne kast eden ýerinden tapylýar.

Robert ŞNAKENBERG.

Terjime eden: Has TÜRKMEN. Ýazyjy şahyrlaryň we alymlaryň terjimehaly